

MINIMAL ART

www.centrumartvorming.be

Bekijk de beelden zonder muziek van de voorstelling "Rosas danst Rosas" in de Stedelijke Technische School te Leuven van choreografe **A.T. De Keersmaeker** (1989).

Bekijk in bijlage enkele foto's van deze school.

- ◆ Welke muziek zou je op deze bewegingen plaatsen?

- ◆ Bekijk deze partituur van **Steve Reich** "Clapping music" for two performers. Probeer het eens na te klappen met 2 personen.

CLAPPING MUSIC
FOR TWO PERFORMERS

$\text{♩} = 144-168$

CLAP 1
CLAP 2

Repeat bar 1, then end.

The performance begins and ends with both performers in unison at bar 1. The number of repeats of each bar should be fixed at twelve repeats per bar. Since the first performer's part does not change, it is up to the second performer to move from one bar to the next. The second performer should try to keep his or her downbeat where it is written, i.e. on the first beat of each measure (not on the first beat of the group of three claps), so that his downbeat always falls on a new beat of his or her changing pattern.

The choice of a particular clapping sound, i.e. with cupped or flat hands is left up to the performers, whichever texture is chosen, both performers should try to get the same one so that their two parts will blend to produce one overall resulting pattern.

*Steve Reich 12/72
revised 1/78*

Wat kan je hieruit besluiten?

Luister naar de muziek van **Wim Mertens** “No Testament” duur 3’52” van de CD “**Motives for writing**”

◆ Wat valt je meteen op? Noteer dit in het kader hieronder.

Hieronder de **rood-geel-blaauwe** stoel van arch. Gerrit **Rietveld** in het **Schröderhuis** te Utrecht (1924)Vergelijk met de compositie van Wim Mertens.

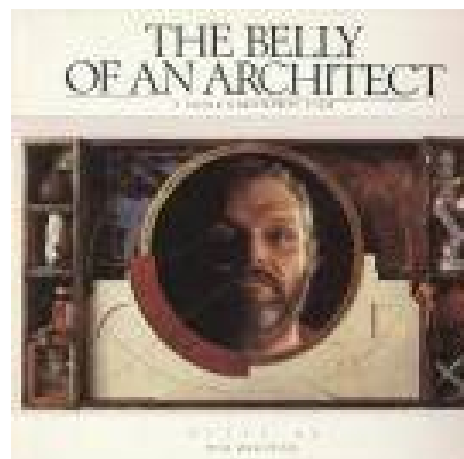

Basismateriaal: enkele akkoorden waarop hij heel de compositie bouwt. Daarmee gaat hij spelen, veranderen, kleur aan toevoegen. Toch blijven de akkoorden duidelijk aanwezig.

Kijk en beluister vooral de muziek in de film “**The belly of an Architect**” van **Peter Greenaway**. Wim Mertens schreef de bijhorende muziek.

Deze muziekstukken rekenen wij tot de “**minimal music**”

Kenmerken minimal art/music

Op basis van enkele kleine ritmische melodische figuren of afzonderlijke tonen wordt een compositie opgebouwd door constante **herhaling**, vaak met lichte onmerkbare wijzigingen (**faseverschuivingen**).

De muziek is herleid tot extreme vereenvoudiging. Is niet verhalend of beschrijvend en verwijst alleen naar zichzelf.

Componisten:

- Steve Reich (°1936)
- Philip Glass (°1937)
- Michael Nyman
- Wim Mertens

Omdat de muziek opgebouwd is uit vele **“minimale” melodietjes en/of ritmes** noemt men deze muziek “minimal music”. Deze muziek is puur **abstract, emotioneel** en nogal **wiskundig**. Toch is zij meeslepend, vooral door haar “roesachtige werking”. Men verwijst hier naar de spanning die kleine veranderingen teweeg brengt.

In de architectuur, de beeldende kunst, de dans hebben kunstenaars werken opgebouwd uit eenvoudige, minimaal veranderende meetkundige figuren of danspassen.

In de dans spreekt men van **“minimal dance”**, in de beeldende kunst van **“minimal art**.

Bekende namen in dit verband:

- Sol Le Witt
- Donald Judd
- Dan Flavin
- Bruce Nauman
- Carl André

Tekenopdracht

- ◆ Lees bijgaande tekst over “Buy Nothing Day” (de niet-winkeldag) en onderstreep de belangrijkste passages eruit. Noteer hieronder de belangrijkste gedachten.

- ◆ Denk daarbij aan **GEVANGENSCHAP** (CAPTIVITY).
Wat roept dat bij je op?

- ◆ Na gevangenschap komt **VERLOSSING** (ESCAPE).
Vertaal dat naar koopgedrag.

- ◆ Teken op een gegeven blad (A3-formaat) een boeiende, evenwichtige **compositie** die mensen aanzet om op een dag **niets te kopen**. Daarbij moet de affiche door de vorm direct aanspreken. Ook moet je geen verhaal vertellen (geen anecdote), maar je tekening moet door een sterke beeldende vormgeving zeggingskracht krijgen. Pas daarbij de beeld- en vormaspecten (licht, kleur, ruimte en vorm) goed gedoseerd toe.

Gebruik daarbij als verplicht beeldelement de streepjescode die je terugvindt op elke verpakking. . Inspireer je in dit verband op het werk van **Daniël Buren** (zie achteraan).

- Maak eerst een schetsontwerp op klein formaat
- Werk uit op groot blad
- Voeg daarna kleur toe met kleurpotloodtechniek (als je niet in zwart/wit/grijstonen werkt)

Veel succes!

Vandaag in de VS, morgen in Nederland: een dagje niets kopen. 'Niets scheelt onderhoud, is goed voor het milieu en kan ook niet worden gestolen.' (Affiche Marc de

Eén dag ietsje minder, ietsje klein

In de Verenigde Staten gaan vandaag honderd miljoen mensen winkelen, morgen doet Nederland zijn sinterklaasinkopen. Op deze dagen houdt een netwerk van organisaties de internationale 'niet-winkeldag'.

Door onze redacteur
TITIA KETELAAR

ROTTERDAM, 29 NOV. „Wat zijn er toch veel dingen die ik niet nodig heb”, riep Socrates bij het zien van uitgestalde koopwaar. De Griekse filosoof had een anticonsumptivist kunnen zijn, actiefvoert tegen het smakeloze consumptisme rond sinterklaas en kerst.

Eenmaal per jaar probeert een

losse coalitie van antikapitalisten, anticonsumptivisten en milieuactivisten Socrates' raad op te volgen en de rest van de wereld ervan te overtuigen dat „het grootste wereldprobleem de onstuitbare honger van de westerse consument is om steeds meer, beter en groter te willen.” In zeker vijftig landen wordt vandaag of morgen de internationale niet-winkeldag (Buy Nothing Day) gehouden.

De dag is een initiatief van de Canadese marketingman Ted Dave, die zich in 1992 afzette tegen datgene wat hij probeerde te verkopen. Het idee werd overgenomen door de anticonsumptivisme-organisatie Adbusters, die het wereldwijd verspreidde. De niet-winkeldag wordt gehouden op de drukste koopdagen van het jaar. Dat is in de Verenigde Staten vandaag, de vrijdag na de Amerikaanse feestdag Thanksgiving wanneer Ameri-

kanen, Canadezen en Britten met hun kerstinkopen beginnen. In Nederland is morgen de drukste winkeldag, de zaterdag dat iedereen zijn sinterklaascadeaus gaat kopen. In de Verenigde Staten gaan vandaag naar schatting 100 miljoen mensen winkelen, een derde van bevolking. „Een suïcidale braspertij”, vindt Adbusters-opperichter Kalle Lasn.

In Nederland werd voor het eerst in 1995 een niet-winkeldag gehouden. Vrijwel elk jaar werd aan het einde van de dag geconstateerd dat slechts weinigen zich wat van de actievoerders in de winkelcentra aantrokken, en dat de sinterklaasomzet – vorig jaar in Nederland 1,1 miljard euro – opnieuw was gestegen. Maar de niet-winkeldag, zegt actiecoördinator Dick Verheul van Omslag, een 'werkplaats voor duurzame ontwikkeling', maakt verschil. „Mensen praten elkaar

aan dat ze nieuwe dingen nodig hebben om erbij te horen. Iedereen moet een mobiele telefoon, een auto, een nieuw bankstel. Het helpt als af en toe iemand zijn vinger opsteekt en zegt 'hebben we dat nu allemaal nodig?' Het zet mensen aan het denken.”

Morgen moet één grote reclamecampagne worden voor het product Niets. „Want Niets scheelt zorgen, scheelt onderhoud, is goed voor het milieu en kan ook niet worden gestolen”, zegt Verheul. Daarom zullen er in Groningen tasjes met niets worden uitgedeeld, en kan het winkelend publiek in Amersfoort en Leiden overvallige spullen ruilen bij weggeefkramen. In Maastricht vertelt een 'consumptiegeeroe' het publiek hoe nuttig het kopen van bijvoorbeeld een botermes is.

Verheul is niet tegen winkelen, althans niet tegen boodschappen

doen. Dat is nu hij in. „Maar de zijn ze naar op een gevoel van zelf een plezier

De niet-winkelen pakjesavond absoluut niet, zegt Verheul. „waardering voor ken met een cad het blijft niet bij ben vervolgens dag, moederdag

En de spullen kocht, belanden na afluop vaak winkel. „Met een half jaar vertrends. En het a vraag. Als mensen om iets weg schien helemaal ben.”

Een dag ietsje minder, ietsje kleiner

NRC 29 NOVEMBER 2002

In de Verenigde Staten gaan vandaag honderden miljoenen mensen winkelen, morgen doet Nederland zijn Sinterklaasaankopen. Op deze dagen houdt een netwerk van organisaties de internationale "niet-winkeldag".

"Wat zijn er toch veel dingen die ik niet nodig heb", riep Socrates bij het zien van uitgestalde koopwaar. De Griekse filosoof had een anticonsumentist kunnen zijn, actievoerend tegen het smakeloze consumptisme rond sinterklaas en kerst.

Eenmaal per jaar probeert een losse coalitie van antikapitalisten, anticonsumentisten en milieuactivisten Socrates' raad op te volgen en de rest van de wereld ervan te overtuigen dat "het grootste wereldprobleem de onstuitbare honger van de westerse consument is om steeds meer, beter en groter te willen." In zeker vijftig landen wordt vandaag of morgen de internationale niet-winkeldag (By Nothing Day) gehouden.

De dag is een initiatief van de Canadese marketingman Ted Dave, die zich in 1992 afzette tegen datgene wat hij probeerde te verkopen. Het idee werd overgenomen door de anticonsumptie-organisatie Adbusters, die het wereldwijd verspreidde. De niet-winkeldag wordt gehouden op de drukste koopdagen van het jaar. Dat is in de Verenigde Staten vandaag, de vrijdag na de Amerikaanse feestdag Thanksgiving wanneer Amerikanen, Canadezen en Britten met hun kertinkopen beginnen. In Nederland is morgen de drukste winkeldag, de zaterdag dat iedereen zijn sinterklaascadeaus gaat kopen. In de Verenigde Staten gaan vandaag naar schatting 100 miljoen mensen winkelen, een derde van de bevolking. "Een suïcidale braspartij", vindt Adbusters-oprichter Kalle Lasn.

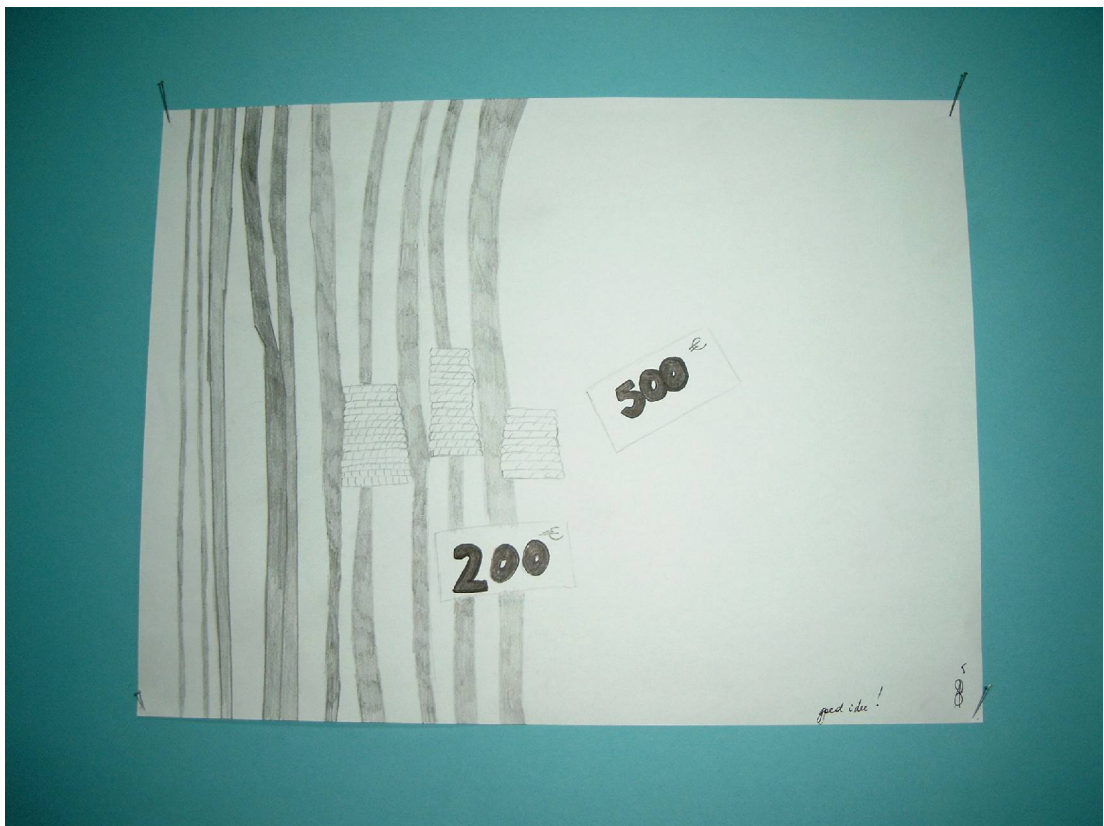
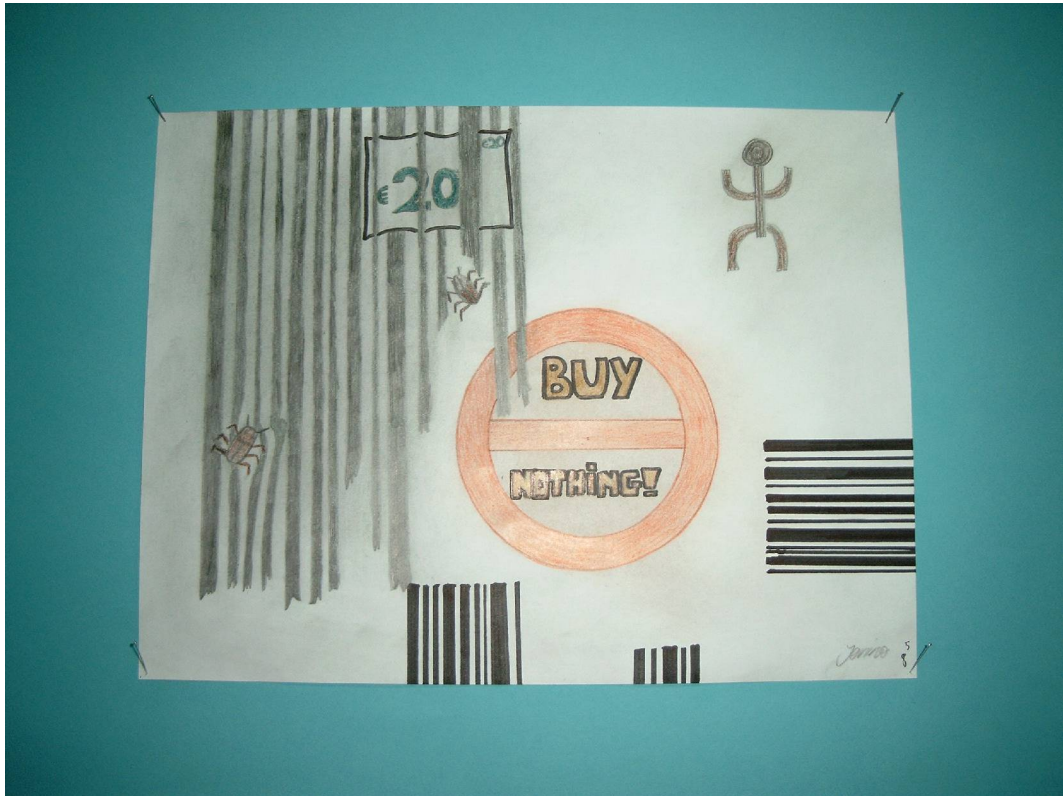
In Nederland werd voor het eerst in 1995 een niet-winkeldag gehouden. Vrijwel elk jaar werd aan het einde van de dag geconstateerd dat slechts weinigen zich wat van de actievoerders in de winkelcentra aantrokken, en dat de sinterklaasomzet - vorig jaar in Nederland 1,1 miljard euro - opnieuw was gestegen. Maar de niet-winkeldag, zegt actievoerder Dick Vanheul van Omslag, een "werkplaats voor duurzame ontwikkeling" maakt verschil. "Mensen praten elkaar aan dat ze nieuwe dingen nodig hebben om erbij te horen. Iedereen moet een mobiele telefoon, een auto, een nieuw bankstel. Het helpt als af en toe iemand zijn vinger opsteekt en zegt "hebben wij dat nu allemaal nodig?" Het zet mensen aan het denken. "

Morgen moet één grote reclamecampagne worden voor het product "NIETS". "Want niets scheelt zorgen, scheelt onderhoud, is goed voor het milieu en kan ook niet worden gestolen", zegt Verheul. Daarom zullen er in Groningen tassen met niets worden uitgedeeld, en kan het winkelend publiek in Amersfoort en Leiden overtollige spullen ruilen bij weggeefkramen. In Maastricht vertelt een "consumptiegoeroe" het publiek hoe nuttig het kopen van bijvoorbeeld een botermes is.

Verheul is niet tegen winkelen, althans niet tegen boodschappen doen. Dat is noodzakelijk, ziet ook hij in. "Maar de funshoppers: waar zijn ze naar op zoek? Kopen ze uit een gevoel van onvrede? Om zichzelf plezier te doen?"

De niet-winkeldag is ook niet tegen sinterklaas, zegt Verheul. "Een keer per jaar je waardering voor iemand uitspreken met een cadeau is prima. Maar het blijft niet bij één keer: wij hebben vervolgens kerst, valentijnsdag, moederdag, vaderdag..."

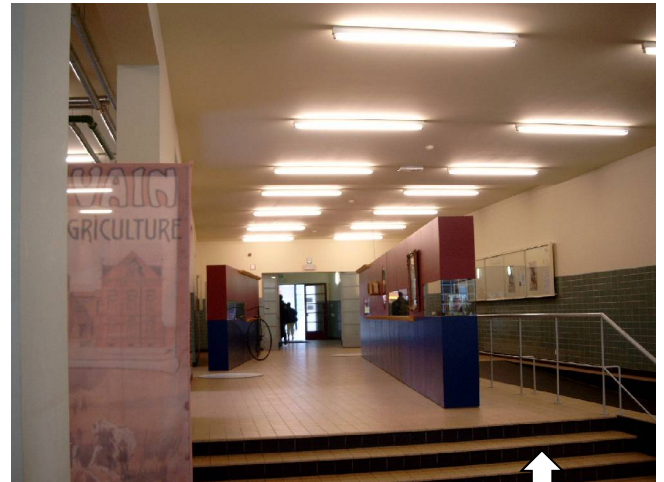
En de spullen die worden gekocht, belanden volgens Verheul na afloop vaak in de kringloopwinkel. "Met een vertraging van een half jaar verschijnen daar alle trends. En het aanbod overtreft de vraag. Als mensen het zonde vinden om iets weg te gooien, kunnen ze beter bedenken dat zij dat misschien helemaal niet nodig hebben."

Hieronder de gerestaureerde Stedelijke Technische School in Leuven van arch. Henri van de Velde (1936). De film "Rosas danst rosas" met

choreografie van A.T. De Keersmaeker werd opgenomen in het oude gebouw.

Prof. Dr. Luc Verpoest doet de uitleg ter plaatse in het gerestaureerde gebouw. Het gebouw genoemd "Tweebronnen" doet nu dienst als Stedelijke Bibliotheek.

Zicht op de inkomhal
aan de Diestsestraat

Zicht vanuit
centrale hal naar
de cafetaria

Zicht op het
binnenplein

Daniël BUREN

Daniël Buren past altijd een **regelmatig patroon** van witte en gekleurde strepen toe op verschillende materialen of als voorbedrukt zeildoek. Door de steeds terugkerende afstand van de **strepen (8,7 cm)** maakt hij een solied weefsel van ruimte en vorm.

Het biedt de mogelijkheid om werken van zeer uiteenlopende afmetingen, materialen, kleurschema en gestalte te maken zonder het motief aan te passen. Het **modulair karakter**, de ruimtebeheersing en de relatie tussen compositie, formeel organisatiesysteem en **kleurordening** komt aan bod.

